

SKY 403 Sağlık Yönetiminde Etik

Yrd.Doç.Dr. Alev Elçi
Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Aksaray Üniversitesi

Hasta Hakları

Hasta Hakları

- Hak
- Dünyada hasta hakları
- Hasta Hakları Bildirgesi
- Türkiye’de Hasta hakları ile ilgili yasal düzenlemeler
- Genel olarak hasta hakları
- Öncelikli gruplar

Hak

- Hukuken korunmuş ve sahibine bu korumadan yararlanma yetkisi tanımlanan menfaat
- Hukuken korunmasını istemek yetkisine sahip bulunduğumuz çıkar

Dünyada hasta hakları (1/3)

- Fransız ihtilalinden sonraki dönemde çıkan bir genelgede
  - Her hastanın bir yatakta yatacağı
  - Hasta yatıkları arasında belirli bir mesafe bırakılacağı
- «Hasta haklarının hareketinin» gelişimi ilk ABD de başlamıştır
  - Sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkı – 1970
  - Bilgilendirilmiş/aydınlatılmış onam hakkı -1972
  - Hastaların özerkliği (seçimini özerk biçimde yapabilmesi, sergilediği eylemini de bilinci ve istekli olarak gerçekleştirebilmesidir)
  - Hasta Hakları Beyannamesi - Amerikan Hastaneler Birliği - 1973

Hasta Hakları Beyannamesi

- Amaç:
  - Hastanın, hastanın hekiminin ve hastanenin daha çok memnun edilmesi ve hastaların daha etkin olarak tedavi edilmeleri
  - Hastanelerin, hastalar adına, hastaların haklarının desteklenmesinin tedavi sürecinin bir parçası olarak görüldüğü için...

Amerikan Hastaneler Birliği'nin ilan ettiği Hasta Hakları (1/3)

1. Hasta tedavisi ve bakımı süresince «saygı görme» hakkına sahiptir
2. Hasta hekiminden hastalığıyla ilgili tanı, tedavi ve hastalığının aşamaları ile ilgili güncel bilgileri anlayabileceği bir dilde alma hakkına sahiptir
3. Hasta herhangi bir tedaviye başlamadan önce hekiminden gerekli olan bilgiyi aldıktan sonra aydınlatılmış onamını verme hakkına sahiptir.
4. Hasta yasaların izin verdiği oranda tedaviyi reddetmek hakkına sahiptir.

Amerikan Hastaneler Birliği'nin ilan ettiği Hasta Hakları (2/3)

5. Hasta tıbbi bakım sürecindeki konuların mahremiyet olarak değerlendirilmesi hakkına sahiptir.
6. Hasta kendi bakımıyla ilgili tüm iletişim ve belgelerin gizli tutulmasını bekleme hakkına sahiptir.
7. Hastanın hastanenin olanakları ölçüsünde, talep ettiği hizmetlerin karşılanmasını bekleme hakkına sahiptir.
8. Hasta kendi tıbbi bakımını ilgilendirmesi nedeniyle, kendi hastanesi ile diğer sağlık merkezi arasında kurulan her türlü ilişki ile bilgiyi elde etme hakkına sahiptir.

Amerikan Hastaneler Birliği'nin ilan ettiği Hasta Hakları (3/3)

9. Hastane hastanın tedavisi ve bakımının etkileneceği konularda insan üzerinde araştırma uyguluyor veya bununla ilgili bulunuyorsa hasta bu konuda öneri alma hakkına sahiptir.
10. Hastaların tıbbi bakımlarının devamlılığını bekleme hakkı vardır.
11. Hasta faturasını inceleme ve bu konuda açıklama yapılmasını isteme hakkına sahiptir.
12. Hasta, hasta olarak kendine uygulanacak hastane kuralları ve düzenlemelerini bilme hakkına sahiptir.

Dünyada hasta hakları (2/3)

- Hasta Hakları Beyannamesi güncelleştirme - Amerikan Hastaneler Birliği – 1992
- Hasta Hakları Metni - Joint Commission on Accreditation of Health Care Organizations -1994
- Clinton'a rapor – Sağlık Hizmetleri Endüstrisinde Kalitenin ve Tüketici'nin Korunması Komisyonu – 1997

Dünyada hasta hakları (2/3)

- Hastaların sözleşmelerini kontrol etme hakkı
- Din, ırk, cinsiyet, cinsel tercih, ulusal köken, özürülüğ, yaş, sosyo-ekonomik durum hastane/tedavi masraflarını ödeme kaynaklarını gözeltirmeden tedavi almalrı, onuru ile tedavi görme ve mahremiyet hakları güvence altına alınmıştır
- Hastanede oldukları sürece kabul edilebilir ziyaretçi gelmesi, anne-babanın çocukları ile birlikte kalma hakları, ailelerin 24 saati hasta ile kalabilmeleri, hastalara akraba ve arkadaşlarının konsültasyonu, muayene ve anestezi dahil tıbbi uygulamalarda eşlik edebilme hakları verilmiştir

Hasta Haklarının Uluslararası Boyutu

- Avrupa Konseyi (Council of Europe)
- Dünya Sağlık Örgütü (WHO)
- Dünya Tıp Birliği (WMA)

Türkiye'de yasal düzenlemeler

- Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi
- Hasta Hakları Yönetmeliği
- TTB Meslek Etiği İlkeleri

Hasta Hakları Bildirgesi

- Lizbon'da Dünya Hekimler Birliği tarafından 1981 açıklanmıştır
1. Sağlık hizmetine ulaşma hakkı
  2. Özgürce karar verebilen bir hekim tarafından muayene edilme hakkı
  3. Gizlilik hakkı
  4. Tanı ve tedavisiyle ilgili girişimlerden haberdar olma hakkı
  5. Yapılacak girişimlerle ilgili aydınlatıcı bilgi verildikten sonra onam verme hakkı
  6. Saygın bir biçimde ölme hakkı

Genel olarak hasta hakları (1/4)

- Tıbbi bakımla ilgili her türlü konuda bilgilendirilmeye hakkı vardır
- Sağlık kurumunda hangi araştırmaya ve denemelere tabii tutulacağı ve onların alternatiflerini bilmeye hakkı vardır
- Tıbbi bakım ve işlemlerle ilgili doğru bilgi almaya hakkı vardır
- Hızlı ve özenli acil bakıma hakkı vardır
- Anlayabileceği ifadelerle bilgilendirilmeye hakkı vardır. Ölüm riski, başarı olasılığı, yan etkiler konusunda bilgilendirilip gönüllü, bilinçli ve anlaşılabilir bir onam olmadan tıbbi müdahale yapılmamasını beklemeye hakkı vardır. Hastanın yazılı imzalı onam formu alınabilir.

Genel olarak hasta hakları (2/4)

- Herhangi bir tıbbi testten önce hastalığının şimdiki durumu ve gelişme şekli hakkında bilgi almaya hakkı vardır
- Kendi yerine karar verebilecek birini belirlemeye hakkı vardır
- Tıbbi bakım ve tedaviyle ilgili tüm çalışanların kimliklerini, mesleki durumlarını ve tecrübelerini bilmeye hakkı vardır
- İrk, milliyet, din, cinsiyet veya sakatlığı nedeniyle ayırım görmemeye hakkı vardır
- Yabancı dilde konuşulması durumunda tercüman istemeye hakkı vardır
- Kendisiyle ilgili tüm tıbbi kayıtları incelemeye ve incelemeye hakkı vardır

Genel olarak hasta hakları (3/4)

- Sağlık durumu için bir başka uzmandan danışmanlık istemeye hakkı vardır
- Doğrudan kendi yararına olmayan eğitim amaçlı tıbbi işlemleri kabul etmemeye hakkı vardır
- Herhangi bir ilaç, test, işlem ve tedaviyi reddetmeye hakkı vardır
- Kişisel bilgi ve haklara saygı gösterilmesini beklemeye hakkı vardır
- Ziyaretçilerini kabul etme, telefonla görüşebilme hakkı vardır. Ailelerin çocuklarıyla, terminal dönem hastaların akrabalarıyla 24 saat birlikte kalabilmeye hakkı vardır
- Gerekli belgeleri imzalamak koşuluyla, isteği üzerine sağlık durumuna bakılmaksızın hastaneden ayrılmaya hakkı vardır

Genel olarak hasta hakları (4/4)

- Gerekli açıklamaları almadan ve sağlık kurumunun kabulü olmadan bir başka hastaneye nakli kabul etmemeye hakkı vardır. <hasta kabul etmiyorsa bir danışmandan görüş almaya hakkı vardır.
- Taburcu olacağı günden en az bir gün önce taburcu olacağını öğrenmeye hakkı vardır
- Kim tarafından ödünirse ödensin hastane faturasını incelemeye hakkı vardır
- Haklarını savunacak bir avukattan yaralamaya hakkı vardır
- Taburcu olurken tüm tıbbi kayıtların kopyasını almaya hakkı vardır

Öncelikli guruplar

- Çocuklar
- Kadınlar
- Yaşlılar
- Psikiatrik hastalar
- Mahkumlar

Kaynaklar

- Görkey, Ş. (2003). Hasta Hakları, *Medikal Etik*, (4), 100-126. Erişim 17 Aralık 2013
http://www.ism.gov.tr/hastahaklari/indir/ULUSLARARASI_HASTA_HAKLARI.pdf
- Sayım, F. (2011). Sağlık Piyasası ve Etik. Marmara Kitap Merkezi Yayınları.